

МИГНОВЕНИЯ

от Мария Василева
главен куратор

Юлиан Табаков

– изкуствовед,
на Софийска градска
художествена галерия

Instances

article by Maria Vassileva - art critic,
Chief curator of the Sofia City

Yulian Tabakov

Art Gallery

За живота и след смъртта

от Мария Василева

През 2007 г. Юлиан Табаков заснема поредица от фотографии на актрисата Златина Тодева, тогава на 81 години и само на три месеца преди да приключи земния си живот, и на 30 годишния Марий Росен – режисьор, актьор, музикант и поет. И двамата са без дрехи. Снимките престояват 8 години, за да се появят в мащабна изложба в галерия „Райко Алексиев“, София (3-19 април 2015).

Първоначалният импулс за фотосесията е личен и спонтанен, основан на възхищението пред голямата актриса, приятелски наричана от всички „мама Злата“, възплътила най-добрите класически роли, работила с всички големи български театрални режисьори, играла на сцена до сетния си дъх. Кариерата ѝ е свързана с пет провинциални театъра – Стара Загора, Пазарджик, Димитровград, Хасково, Пловдив. След пенсионирането ѝ е поканена от Юлия Огнянова за моноспектакъла „Забравени от небето“ в София. Оттук започва вторият етап от творческия ѝ път – стремителен и наситен, с многобройни роли и представления в България и чужбина. Именно сега се среща и с Юлиан Табаков, който е автор на костюмите на спектакъла „Анатомия на крайното“ с режисьор Петър Тодоров (2005 г.). В този физически театър Златина Тодева драматично и енергично си играе със смъртта, побеждавайки я. В това представление актрисата показва, че за нея няма граници – както в усвояването на роли, така и в работата със собственото тяло и разкриването му до крайност.

Важно място във фотосесията заема и другият участник – Марий Росен, едно от нестандартните лица на родната сцена. Изборът на партньор е от фатално значение за случването на проекта. Интимността изисква доверие, което е постигнато по неповторим начин. В снимката,

наречена „Безименна“, в която двамата са седнали на легло, наполовина покрити с чаршаф, с преплетени крака и почти случила се целувка, нежността е безгранична.

Ако разглеждаме фотосесията в нейния първоначален, камерен вариант, ще почувстваме, че тя е твърде свързана с конкретните хора, с живия живот, с тяхното присъствие тук и сега. Това е само единият пласт от бъдещия проект. В изложбата този пласт се разкрива и в сериите „Старостта“ 1 и 2. В тях Златина Тодева е заснета театрално, сред внимателно аранжирани цветя – препратка към филма на Юлиан Табаков „Цветанка“ (2012), в която той разказва историята на своята баба от детството до сетния ѝ час. В него присъстват подобни сцени и връзката съвсем не е случайна. Авторът проявява интерес към всички нюанси на живота. В неговата работа това изглежда естествено, но всъщност обществото далеч не е готово за този разговор за старостта и смъртта.

В готовия изложбен продукт „Мигновения“ малките, „портретни“ снимки присъстват като че ли да дадат стойност на другото. Всъщност оттук започва истинското разгръщане на идеята и преминаването ѝ в друго измерение. В централното пространство една фотография, която представлява Марий Росен, носещ на ръце Златина Тодева, е разделена на три части („Въздух“, „Тишина“ и „Земя“) и поставена в огромни, „билбордни“ формати върху централните стени. Получава се храмово усещане. Още повече, че позата напомня иконографията на „Пиета“, само дето ролите са обърнати – „синът“ (Марий Росен) носи „майка“ (Златина Тодева). Гигантският формат и пикселизацията на образа помагат той да се „отдели“ от биографичното и земното. Тук зрителят загубва знанието си за хората, забравя историите и се сблъсква с нещо неопределено и необятно. Голотата на младостта и на възрастното, почти бездиханно тяло престава да навява неприятни чувства, свързани със собствените ни

страхове. Нищо от показаното вече не е толкова плашещо, защото е изведено отвъд личните истории на участниците. Младостта и старостта не се противопоставят. Те са в естествена хармония, като нормални етапи от един и същ процес, който няма начало и край, а е в постоянен кръговрат.

Авторът ни подготвя за това „възвисяване“ още от по-малкото, първо помещение – предверие към голямото. В него от двете страни са разположени голямоформатните „Гледам те“ и „Виждам те“ от 2004 г., означени и още като „автопортрет с Мамето“. Героинята стои гола върху стъклен под и художникът снима отдолу, постигайки драматичен ренесансов ракурс. Сцената силно напомня иконографията на Възнесение, когато Христос се възкачва на небето и с това приключва и земният му път. И във фотографиите на Юлиан Табаков въздигането е очевидно. Тялото се е отделило от повърхността и се е отправило на друго пътешествие. Тези две фланкиращи хода на зрителя снимки са много важни за възприемането на цялото и за изграждането на дистанция между реалните хора и философските измерения на живота и смъртта.

„Мигновения“ не е фотографска изложба. Това е инсталация, в която всеки елемент има точно място. Крайното впечатление е далеч от неприемането на плътта в различните фази от живота. Постигнатият ефект е на умиротворение и спокойствие.

Юлиан Табаков се осмелява не само да извади на показ човешките страхове и да разисква мъдро и спокойно теми-табу. Той прекрачва още едно ограничение – на мащаба и възможностите на художника. В малка и бедна страна това ограничение винаги съществува и се имплантира като неизтребим бацил в мисленето на хората. Размахът, полетът, да си позволиш непозволеното и немислимото – това е нещо, което Юлиан Табаков прави със завидна лекота. Затова е и толкова убедителен.

Of life and after death

by Maria Vassileva

In 2007 Yulian Tabakov shoots a series of photographs of the actress Zlatina Todeva, then 81 years old and only three months before her earthly life ended, with the 30 year old Marii Rosen - director, actor, musician and poet. Both are without clothing. The photographs wait for 8 years to be shown in the large scale exhibition in the gallery Raiko Aleksiev, Sofia (3 - 19 April 2015).

The initial impulse for making the photo session is personal and spontaneous and it comes from his admiration for the great actress. Amicably called by all “mama Zlata”, she has brought to life the best of the classical roles, has worked with the best Bulgarian theatre directors and acted till her last breath. Her carrier is connected with five provincial theatres - in Stara Zagora, Pazardzhik, Dimitrovgrad, Haskovo and Plovdiv. After her retirement, she is invited by Julia Ognianova to act in the solo-performance “Forgotten by Heaven” in Sofia. From here on the second stage of her creative path is intense and vigorous, with many roles and performances in Bulgaria and abroad. Exactly during this period she meets Yulian Tabakov, who is the author of the costumes for the play “Anatomy of Extreme”, the director of which is Petar Todorov (2005). In this physical theatre Zlatina Todorova dramatically and with great vigor plays with death, and takes the upper hand. In this play, the actress shows that there are no boundaries for her - in mastering the role and in working with her body and revealing it to an extremity. An important role in the photo session has the other participant - Marii Rosen, an unconventional face on the art scene. The choice of partner is of fatal/huge importance for the happening of the project. Intimacy is based on trust, achieved in the photographs in such a unique way. In the photograph called “Nameless”, in which the two are sitting on a bed, half covered with a bed sheet with intertwining legs and a kiss that almost happens - the tenderness is infinite.

If we look at the photo shoot in its initial, in its small version, we will see that it is too connected with the particular persons involved, with real life, with their presence here and now. This is only one layer/part of the project. In the exhibition, this part is shown in the

series “ Old age “1 and 2. There Zlatina Todeva is theatrically shown among an arrangement of flowers - a reference to Yulian Tabakov’s film “Tzvetanka”(2012), in which he tells the story of his grandmother from her childhood to her last hour. Such scenes are present in the film and the connection is not at all random. The author shows great interest to all aspects of life. In his work this appears very natural, but actually society is not at all ready for this conversation about old age and death.

In its ready exhibition product “Instances”, the small “portrait” photographs appear as if to give value to the rest of the exhibition. Here actually the idea starts to really disclose itself and transforms/passes into another dimension. In the central space a photograph which shows Marii Rosen carrying Zlatina Todeva in his arms is divided into three parts (“Air”, “Silence” and “Earth”) put on huge billboard formats on the central walls. The result is a shrine effect. Moreover because the pose reminds us of the iconography of the “Pieta”, only that the roles here are exchanged - “the Son”(Marii Rosen) is carrying “the Mother”(Zlatina Todeva). The giant format and the “pixelization” of the image help for it to detach itself from the biographical and the earthly. Here the spectator loses his knowledge of people, forgets history and is confronted by something inexplicit and unbounded/without boundaries. The naked youth and the old, almost breathless body ceases to invoke unpleasant feelings related to our own fears. Nothing of what is exhibited doesn’t scare us anymore because it has been taken beyond the personal stories of the participants. The youth and the old age are set opposite one another. They are in harmony like natural stages of one process, which have beginning and no end, and are in constant rotation.

The author is preparing us for this exalting experience from the smaller first hall - the entrance to the large hall. On both sides of this smaller hall are hung the “I am watching you” and the “I see you” from 2004, called also “Self-portrait with Mammy”. She is standing naked on a glass floor as the artist photographs from beneath achieving a dramatic renaissance point of view. The scene strongly reminds us of the iconography of the Ascension, when Jesus ascends to heaven and so ends his earthly being. The ascension in the photographs of Yulian Tabakov is obvious. The body has separated from the surface and has taken on another trip. These two images flanking the spectator’s path are very important for the effect of the whole in achieving a distance between the real person and the philosophical dimension of life and death.

“Instances” is not a photographic exhibition. It is an installation, in which each element has its place. The impact is far from not accepting the flesh in its different stages of life. The effect is of appeasement and tranquility.

Yulian Todorov dares not only to bare the human fears and to contemplate wisely and calmly on taboo subjects. He crosses another restriction - that of scale and of the possibilities of an artist. In a small and poor country, this limitation is always present and is implanted like an incurable disease in the mentality of the people. The dash and the flight, to go beyond the limits of restrictions and the unthinkable - it is something that Yulian Tabakov does with such elegance, ease. That is why he is so convincing.

